Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 18. októbra 2017 [1]

Vec C-467/16

Brigitte Schlömp
proti
Landratsamt Schwäbisch Hall

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Amtsgericht Stuttgart (Okresný súd Stuttgart, Nemecko)]

„Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Lugánsky dohovor II – Články 27 a 30 – Prekážka začatej veci – Pojem ‚súd'"

1. Jadrom tohto konania je jednoduchá otázka: Začne konať „súd" na účely prekážky začatej veci v zmysle Dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach podpísaného 30. októbra 2007, ktorý bol v mene Spoločenstva prijatý rozhodnutím Rady 2009/430/ES z 27. novembra 2008 (Ú. v. EÚ L 147, 2009, s. 1) (ďalej len „Lugánsky dohovor II"), keď je na zmierovací orgán podaný návrh na určenie výživného, pričom zmierovacie konanie je podľa vnútroštátneho procesného práva povinné? Vďaka tejto prejudiciálnej otázke, ktorú položil Amtsgericht Stuttgart (Okresný súd Stuttgart, Nemecko), má Súdny dvor ojedinelú príležitosť poskytnúť výklad ustanovení Lugánskeho dohovoru II.

Právny rámec

Medzinárodné právo

2. Článok 5 v hlave II „Právomoc" oddiele 2 „Osobitná právomoc" Lugánskeho dohovoru II stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území štátu viazaného týmto dohovorom možno žalovať v druhom štáte viazanom týmto dohovorom:

…

2. vo veciach výživného:

a) na súdoch podľa bydliska alebo obvyklého pobytu osoby oprávnenej na výživné…"

3. Oddiel 9 hlavy II Lugánskeho dohovoru II sa nazýva „Prekážka začatej veci – súvisiace veci" a obsahuje články 27 až 30 uvedeného dohovoru.

1 Jazyk prednesu: angličtina.

4. Článok 27 Lugánskeho dohovoru II znie:

„1. Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi tými istými účastníkmi na súdoch rôznych štátov viazaných týmto dohovorom, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.

2. Ak sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.“

5. Článok 30 toho istého dohovoru stanovuje:

„Na účely tohto oddielu sa konanie na súde považuje za začaté:

1. momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie žalovanému, alebo

2. ak sa písomnosť musí doručiť pred jej podaním na súde, momentom jej prevzatia orgánom povereným doručovaním za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil podanie písomnosti na súde.“

6. Článok 62 Lugánskeho dohovoru II, ktorý je súčasťou hlavy V nazvaný „Všeobecné ustanovenia“, stanovuje:

„Na účely tohto dohovoru sa pod výrazom ‚súd‘ rozumejú všetky orgány, ktorým štát viazaný týmto dohovorom priznáva právomoc vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti tohto dohovoru.“

7. Hlava VII Lugánskeho dohovoru II nazvaná „Vzťah k nariadeniu Rady (ES) č. 44/2001 [2] a k iným právnym nástrojom“ obsahuje článok 64, ktorý znie:

„1. Tento dohovor nemá vplyv na uplatňovanie zo strany členských štátov Európskeho spoločenstva nariadenia Rady [č. 44/2001] v znení zmien a doplnkov, Dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísaného v Bruseli 27. septembra 1968, a Protokolu o výklade tohto dohovoru Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev, podpísaného v Luxemburgu 3. júna 1971, v znení dohovorov, ktorými nové členské štáty Európskych spoločenstiev pristúpili k uvedenému dohovoru a protokolu, a Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísanej v Bruseli 19. októbra 2005.

2. Tento dohovor sa však vždy uplatní:

a) vo veciach právomoci, ak má žalovaný bydlisko na území štátu, kde sa uplatňuje tento dohovor, ale neuplatňuje sa žiadny z právnych nástrojov uvedených v odseku 1 tohto článku, alebo ak súdy tohto štátu majú právomoc podľa článku 22 alebo článku 23 tohto dohovoru;

b) pri prekážke začatého konania alebo v súvisiacich veciach podľa článku 27 a článku 28, ak konania začali v štáte, kde sa uplatňuje dohovor, ale neuplatňuje sa žiadny z právnych nástrojov uvedených v odseku 1 tohto článku, a v štáte, kde sa uplatňuje aj tento dohovor, aj niektorý z právnych nástrojov uvedených v odseku 1 tohto článku;

…“

2 Nariadenie z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

Švajčiarsky občiansky súdny poriadok

8. § 62 ods. 1 Schweizer Zivilprozessordnung (Občiansky súdny poriadok vo Švajčiarsku, ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) [3] sa týka prekážky začatej veci a znie:

„Prekážku začatej veci predstavuje podanie návrhu na zmier, žaloby, návrhu alebo spoločného návrhu na rozvod.“

9. § 197 občianskeho súdneho poriadku [4] stanovuje:

„Sporu musí predchádzať pokus o zmier na zmierovacom orgáne.“

10. § 209 občianskeho súdneho poriadku nazvaný „Povolenie na podanie žaloby“ stanovuje:

„1. Ak nedôjde k dohode, zmierovací orgán túto skutočnosť vezme na vedomie a vydá povolenie na podanie:

…

b) žaloby žalobcovi…

3. Žalobca môže podať žalobu na súde v lehote troch mesiacov od vydania povolenia na podanie žaloby.

…“

Skutkový stav, konanie a prejudiciálna otázka

11. Pani Brigitte Schlömpová, s bydliskom vo Švajčiarsku, je dcérou pani H. S., ktorá vzhľadom na dlhodobú starostlivosť o ňu poberá doplnkové dávky sociálnej pomoci od Landratsamt Schwäbisch Hall (Správny orgán okresu Schwäbisch Hall, Nemecko).

12. Podľa nemeckého práva poskytujú dávky schválené verejnou mocou orgány sociálnej pomoci, ktoré si ich môžu uplatniť formou regresu voči deťom prijímateľa, ktoré sú na to spôsobilé.

13. S cieľom uplatniť si regres podal Správny orgán okresu Schwäbisch Hall 16. októbra 2015 na Schlichtungsbehörde (Zmierovací orgán, Švajčiarsko) príslušnom podľa švajčiarskeho práva v rámci Friedensrichteramt des Kreises Reiat, Kanton Schaffhausen [Úrad sudcu, okres Reiat, kantón Schaffhausen, Švajčiarsko; ďalej len „Friedensrichteramt (úrad sudcu)“], návrh na zmierovacie konanie proti pani Schlömpovej. V návrhu na zmierovacie konanie požadoval minimálnu sumu 5 000 eur s výhradou zodpovedajúcej zmeny nároku po poskytnutí úplných informácií zo strany pani Schlömpovej.

14. Keďže sa účastníci tohto konania nevedeli dohodnúť, Friedensrichteramt (úrad sudcu) vydal 25. januára 2016 povolenie na podanie žaloby, ktoré bolo doručené právnym zástupcom Správneho orgánu okresu Schwäbisch Hall 26. januára 2016.

3 Ktorý sa nachádza v časti 1 „Všeobecné ustanovenia“ hlave 4 „Prekážka začatej veci a účinky späťvzatia žaloby“ tohto právneho predpisu.

4 Ktorý sa nachádza v časti 2 „Osobitné ustanovenia“ hlave 1 „Pokus o zmier“ kapitole 1 „Rozsah návrhu a zmierovací orgán“ uvedeného právneho predpisu.

15. Dňa 11. mája 2016 bola na Kantonsgericht Schaffhausen (Kantonálny súd Schaffhausen, Švajčiarsko) proti pani Schlömpovej podaná žaloba o zaplatenie sumy minimálneho výživného a poskytnutie dodatočných informácií.

16. Medzičasom, t. j. po podaní návrhu na zmierovacie konanie, ale pred podaním žaloby na Kantonsgericht Schaffhausen (Kantonálny súd Schaffhausen), podala pani Schlömpová písomným návrhom z 19. februára 2016 doručeným najprv na Amtsgericht (Familiengericht) Schwäbisch Hall [Okresný súd (Rodinný súd) Schwäbisch Hall, Nemecko] dňa 22. februára 2016 záporný určovací návrh týkajúci sa povinnosti vyplácať výživné z regresu.

17. Familiengericht Schwäbisch Hall (Rodinný súd Schwäbisch Hall), ktorý začal konať podľa článku 3 písm. a) a/alebo b) nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 [5], uznesením zo 7. marca 2016 konštatoval, že nie je územne príslušný, a 21. marca 2016 postúpil vec na Amtsgericht (Familiengericht) Stuttgart [Okresný súd (Rodinný súd) Stuttgart, Nemecko].

18. Po doručení návrhu 26. apríla 2016 Správnemu orgánu okresu Schwäbisch Hall posledný uvedený požiadal 17. mája 2016 o zamietnutie návrhu, keďže konaniu vo veci na Amtsgericht (Familiengericht) Stuttgart [Okresný súd (Rodinný súd) Stuttgart] bráni prekážka začatej veci vo Švajčiarsku vedeného konania, a tak musí nemecký súd podľa článku 27 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II konanie prerušiť.

19. Pani Schlömpová s prerušením konania nesúhlasí, keďže Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) nie je „súdom“ v zmysle Lugánskeho dohovoru II.

20. Práve v rámci tohto konania Amtsgericht Stuttgart (Okresný súd Stuttgart) uznesením z 8. augusta 2016 doručeným Súdnemu dvoru 22. augusta 2016 položil túto prejudiciálnu otázku:

„Patrí aj zmierovací orgán podľa švajčiarskeho práva pod pojem „súd“ v zmysle článkov 27 a 30 [Lugánskeho dohovoru II]?“

21. Písomné pripomienky predložili účastníci konania vo veci samej, ako aj švajčiarska vláda a Európska komisia. Pani Schlömpová, švajčiarska vláda a Európska komisia boli okrem toho vypočuté na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 5. júla 2017.

Analýza

22. Otázkou, či sa na Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) podľa švajčiarskeho práva vzťahuje pojem „súd“ v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v takej veci, akou je spor vo veci samej, začal konať súd v zmysle článku 27 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II.

5 Nariadenie z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1).

Predbežné poznámky

23. Judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa režimu Lugánskeho dohovoru je pomerne skromná [6] vzhľadom na to, že nemal právomoc v súvislosti s Lugánskym dohovorom z roku 1988 [7] a že od vstupu Lugánskeho dohovoru II do platnosti 1. januára 2010 [8] prebehlo len niekoľko sporov. Keďže cieľom Lugánskeho dohovoru II je posilnenie právnej a hospodárskej spolupráce rozšírením uplatňovania zásad stanovených v nariadení č. 44/2001 [9] na zmluvné strany, uvedený dohovor treba posudzovať v kontexte neustáleho vzájomného pôsobenia medzi režimom Bruselského a Lugánskeho dohovoru.

24. Súdny dvor už teda rozhodol, že Lugánsky dohovor II a nariadenie č. 44/2001 majú ten istý účel. Ich ustanovenia vytvárajú rovnaký systém najmä použitím tých istých pravidiel o právomoci, čo zaručuje súdržnosť medzi týmito dvoma právnymi nástrojmi. [10]

25. V rozsahu, v akom nariadenie č. 44/2001 nahrádza Bruselský dohovor [11], výklad ustanovení tohto dohovoru podaný Súdnym dvorom platí takisto pre ustanovenia uvedeného nariadenia, pokiaľ je možné ustanovenia týchto právnych nástrojov Únie považovať za rovnocenné. [12] To isté platí pre nariadenia č. 44/2001 a 1215/2012 [13].

26. Podľa môjho názoru by sa mal rovnaký paralelný výklad v zásade uplatniť pre „bruselský režim“, t. j. Bruselský dohovor a nariadenia č. 44/2001 a 1215/2012, a Lugánsky dohovor II. Som si dobre vedomý toho, že Lugánsky dohovor II na rozdiel od bruselského režimu nezahŕňa len členské štáty EÚ. Vzhľadom na to, že princípy a jasne vymedzený predmet Lugánskeho dohovoru II sa jednoznačne približujú k princípom a predmetu bruselského režimu, [14] však nevidím spôsob, akým by bolo možné v zásade nenájsť analógie medzi rovnocennými ustanoveniami Lugánskeho dohovoru II a nariadeniami č. 44/2001 a 1215/2012.

27. Navyše článok 1 Protokolu 2 k Lugánskemu dohovoru II o jednotnom výklade dohovoru a o Stálom výbore [15] stanovuje, že každý súd pri uplatňovaní a výklade tohto dohovoru náležite prihliadne na zásady obsiahnuté v každom relevantnom rozhodnutí k ustanoveniam tohto dohovoru alebo porovnateľným ustanoveniam Lugánskeho dohovoru z roku 1988 a právnych nástrojov

6 V stanovisku 1/03 (nový Lugánsky dohovor) zo 7. februára 2006 (EU:C:2006:81) Súdny dvor konštatoval, že uzatvorenie Lugánskeho dohovoru II v plnom rozsahu patrí do výlučnej právomoci (vtedajšieho) Európskeho spoločenstva. V rozsudku zo 4. decembra 2014, H (C-295/13, EU:C:2014:2410, bod 32), sa Súdny dvor zaoberal rozdelením medzi pôsobnosťou nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (Ú. v. ES L 160, 2000, s. 1; Mim. vyd. 19/001, s. 191) na jednej strane a nariadenia č. 44/2001 a Lugánskeho dohovoru II na druhej strane a konštatoval, že pokiaľ ide o toto rozdelenie, posledné dva uvedené právne nástroje je potrebné vykladať rovnakým spôsobom.

7 Dohovor zo 16. septembra 1988 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (88/592/EHS) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 319, 1988, s. 9).

8 Treba spresniť, že k uvedenému dátumu vstúpil Lugánsky dohovor II do platnosti pre Európsku úniu, Dánsko (ktoré je samostatnou zmluvnou stranou vzhľadom na svoju dobrovoľnú neúčasť na spolupráci v občianskych veciach) a Nórsko. Pokiaľ ide o Švajčiarsko, dohovor vstúpil do platnosti o rok neskôr – 1. januára 2011. Aby bol obraz úplný, pre Island vstúpil dohovor do platnosti k 1. máju 2011.

9 Ktoré bolo medzičasom zrušené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1).

10 Pozri stanovisko 1/03 (nový Lugánsky dohovor) zo 7. februára 2006 (EU:C:2006:81, bod 152). Odráža sa to aj v odôvodnení 4 rozhodnutia Rady z 27. novembra 2009 o uzavretí Lugánskeho dohovoru II (2009/430/ES) (Ú. v. EÚ L 147, 2009, s. 1), kde je uvedené, že vzhľadom na existujúcu paralelu medzi právnymi úpravami Bruselského a Lugánskeho dohovoru by sa pravidlá Lugánskeho dohovoru mali zjednotiť s pravidlami nariadenia č. 44/2001 na účely dosiahnutia rovnakej úrovne obehu rozsudkov medzi členskými štátmi EÚ a dotknutými štátmi EZVO.

11 Dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32) v znení následných dohovorov, ktorými ďalšie členské štáty pristúpili k uvedenému dohovoru.

12 Pozri rozsudok zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, bod 22 a tam citovaná judikatúra).

13 Pozri rozsudok zo 16. novembra 2016, Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, bod 26).

14 Okrem toho všetky tri nečlenské štáty EÚ, ktoré sú viazané uvedeným dohovorom, sú úzko prepojené s vnútorným trhom EÚ buď ako členovia Európskeho hospodárskeho priestoru (Island a Nórsko), alebo prostredníctvom početných dvojstranných dohôd (Švajčiarsko).

15 Ú. v. EÚ L 339, 2007, s. 27.

uvedených v článku 64 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II, ktoré vydali súdy štátov viazaných týmto dohovorom a Súdny dvor. Článok 64 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II odkazuje na nariadenie č. 44/2001. Vyvodzujem z toho, že dotknuté súdy vrátane Súdneho dvora majú zákonnú povinnosť zabezpečiť súhlasný výklad rovnocenných ustanovení. [16]

Uplatniteľnosť Lugánskeho dohovoru II

28. Podľa článku 64 ods. 2 písm. b) Lugánskeho dohovoru II sa uvedený dohovor vždy uplatní pri prekážke začatého konania alebo v súvisiacich veciach podľa článkov 27 a 28, ak sa konania začali v štáte, kde sa uplatňuje tento dohovor, ale neuplatňuje sa nijaký z právnych nástrojov uvedených v článku 64 ods. 1 uvedeného dohovoru, a v štáte, kde sa uplatňuje aj tento dohovor, aj niektorý z právnych nástrojov uvedených v článku 64 ods. 1 dohovoru.

29. Článok 64 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II zase odkazuje na nariadenie č. 44/2001 v znení neskorších zmien.

30. V čase prípravy a následného prijatia Lugánskeho dohovoru II sa nariadenie č. 44/2001 vzťahovalo na vyživovaciu povinnosť. Skutočnosť, že nariadenie č. 4/2009, ktoré bolo následne prijaté [17], nie je spomenuté v článku 64 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II, je preto nepodstatná. [18]

Prekážka začatej veci

31. Ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, obe konania sa zhodujú v tom zmysle, že v nich ide o rovnaký základ a predmet konania medzi oboma účastníkmi. Základ konania zahŕňa skutkový stav a právne predpisy, na ktorých je konanie založené, [19] a predmetom konania je cieľ, ku ktorému má konanie dospieť. [20] Postačuje, ak majú konania v podstate rovnaký predmet, a nie je potrebné, aby boli nároky úplne totožné. [21] Predmetom rozsudku bol aj opačný prípad, v ktorom bol podaný záporný určovací návrh a následná žaloba o náhradu škody. [22] V tejto súvislosti má druhé konanie rovnaký predmet ako prvé vzhľadom na to, že v oboch ide o otázku existencie alebo neexistencie zodpovednosti. Rozdielne znenie žalobného návrhu neznamená, že obe konania majú rozdielny predmet. [23]

16 Odráža sa to aj v poslednom odôvodnení Protokolu 2, podľa ktorého si vysoké zmluvné strany želajú predísť rozdielnemu výkladu a dospieť k čo najjednotnejšiemu výkladu ustanovení Lugánskeho dohovoru II a nariadenia č. 44/2001, ktoré sú v podstatnej miere prevzaté do Lugánskeho dohovoru II.

17 Podľa článku 3 prvého odseku písm. a) nariadenia č. 4/2009 má v členských štátoch vo veciach vyživovacej povinnosti právomoc súd podľa miesta obvyklého pobytu povinného.

18 Odkaz na nariadenie č. 44/2001 treba preto chápať v tom zmysle, že sa vzťahuje aj na nariadenie č. 4/2009, keďže článok 68 ods. 1 nariadenia č. 4/2009 stanovuje, že uvedené nariadenie mení nariadenie č. 44/2001 a nahrádza jeho ustanovenia, ktoré sa uplatňujú vo veciach vyživovacej povinnosti. Odráža sa to aj v odôvodnení 44 nariadenia č. 4/2009, podľa ktorého nariadením č. 4/2009 by sa malo zmeniť a doplniť nariadenie č. 44/2001 nahradením ustanovení posledného uvedeného nariadenia týkajúcich sa vyživovacej povinnosti a s výhradou prechodných ustanovení nariadenia č. 4/2009 by členské štáty mali vo veciach vyživovacej povinnosti uplatňovať ustanovenia nariadenia č. 4/2009 o právomoci, uznávaní, vykonateľnosti a výkone rozhodnutí a o právnej pomoci namiesto ustanovení nariadenia č. 44/2001 odo dňa začiatku uplatňovania nariadenia č. 4/2009.

19 Pozri rozsudok zo 6. decembra 1994, Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, bod 39). Treba poukázať na to, že anglické ani nemecké jazykové znenie článku 27 Lugánskeho dohovoru II na rozdiel od niektorých iných jazykových znení nerozlišuje medzi „základom“ a „predmetom“ konania. Anglické znenie sa obmedzuje na „základ“, zatiaľ čo v nemeckom jazykovom znení sa spomína rovnaký „Anspruch“.

20 Pozri rozsudok zo 6. decembra 1994, Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, bod 41).

21 Pozri rozsudok z 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528, bod 17). Na základe týchto kritérií teda Súdny dvor potvrdil existenciu toho istého nároku, hoci prvý návrh znel na splnenie zmluvy a druhý, naopak, na určenie neplatnosti alebo ukončenie zmluvy, pozri rozsudok z 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528, bod 16).

22 Pozri rozsudok zo 6. decembra 1994, Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, bod 43).

23 Tamže.

32. Predmetom návrhu na zaplatenie a poskytnutie informácií vo Švajčiarsku, ako aj záporného určovacieho návrhu v Nemecku je teda ten istý skutkový stav, teda tá istá vyživovacia povinnosť vyplývajúca z konkrétneho rodinného vzťahu, vrátane otázky, či a v akom rozsahu pani Schlömpová dlhuje výživné z regresu.

33. Odhliadnuc od Lugánskeho dohovoru II začal podľa švajčiarskeho práva v predmetnej veci konať súd, takže ide jednoznačne o prekážku začatej veci. Podľa § 62 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku prekážku začatej veci predstavuje okrem iného buď podanie návrhu na zmier alebo žaloby. § 9 ods. 2 švajčiarskeho federálneho zákona o medzinárodnom súkromnom práve navyše stanovuje, že na určenie, či začal konať švajčiarsky súd, je rozhodujúci dátum prvého podania nevyhnutého na začatie konania a že postačuje aj začatie zmierovacieho konania.

34. Čo však ustanovenia Lugánskeho dohovoru II týkajúce sa prekážky začatej veci?

35. Cieľom týchto ustanovení je predchádzať vydávaniu nezlučiteľných rozsudkov v rôznych zmluvných štátoch.[24] Na tento účel Lugánsky dohovor II zavádza mechanizmus, ktorý ma obmedziť riziko paralelných konaní v rôznych zmluvných štátoch.

36. Článok 27 ods. 1 Lugánskeho dohovoru II stanovuje, že ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi tými istými účastníkmi na súdoch rôznych štátov viazaných týmto dohovorom, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať. Článok 27 ods. 2 Lugánskeho dohovoru II zase stanovuje, že ak sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.

37. Článok 27 Lugánskeho dohovoru II teda zavádza „systém kto prvý príde, dostane“ v prospech súdu, ktorý začal konať ako prvý. Toto ustanovenie ukladá súdu, ktorý nezačal konať ako prvý, aby prerušil konanie.

38. Otázkou, „kedy“ súd začne konať ako prvý, sa zaoberá článok 30 Lugánskeho dohovoru II.

39. Toto ustanovenie v bode 1 stanovuje, že konanie na súde sa považuje za začaté momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie žalovanému.

40. Predchádzajúci systém určovania prekážky začatej veci podľa Lugánskeho dohovoru z roku 1988 neobsahoval ustanovenie porovnateľné s článkom 30 Lugánskeho dohovoru II. Neexistovala nezávislá definícia okamihu, ktorým sa konanie na súde považuje za začaté. V dôsledku toho bolo na vnútroštátnom práve, aby vymedzilo moment, ktorým sa konanie na súde v určitej veci považuje za začaté.[25]

41. Podľa Lugánskeho dohovoru II[26] teda teraz existuje autonómna definícia okamihu, v ktorom súd začne konať ako prvý.

24 Pozri MABILLARD, R., in OETIKER, CH., WEIBEL, TH. (eds.): *Basler Kommentar Lugano-Übereinkommen*. 2. vyd. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2016, čl. 27, bod 1.

25 Pozri rozsudok zo 7. júna 1984, Zelger (129/83, EU:C:1984:215, bod 15).

26 Ktorý v tomto smere mimochodom preberá článok 30 nariadenia č. 44/2001. Pokiaľ ide o toto ustanovenie, pozri rozsudok zo 4. mája 2017, HanseYachts (C-29/16, EU:C:2017:343, bod 30), v ktorom Súdny dvor uvádza, že cieľom tohto ustanovenia je obmedziť problémy a právne pochybnosti spôsobené veľkou rozmanitosťou mechanizmov na určenie okamihu začatia konania na súde, ktoré existujú v členských štátoch, vďaka hmotnoprávnemu pravidlu, ktoré umožní jednoducho a jednotne určiť tento okamih.

Zmierovacie konanie

42. V článku 27 ani v článku 30 Lugánskeho dohovoru II však nie je uvedené, ako sa má postupovať v situácii, keď podľa vnútroštátneho práva musí súdnemu konaniu predchádzať zmierovacie konanie.

43. Znenie týchto ustanovení „súd, ktorý ako prvý začal konať“, a „podanie… na súde“ sa síce môže javiť ako jasné, podľa môjho názoru sa však netreba schematicky zameriavať na pojem „súd“, ale skôr funkčne vykladať postup upravený týmito ustanoveniami.

44. V takej situácii nepokladám za správny názor, podľa ktorého len vnútroštátnemu právu prináleží určiť, či existuje prekážka začatej veci. Ako vidno zo zavedenia článku 30 Lugánskeho dohovoru II, vývoj smeruje k ďalšej „autonomizácii“ ustanovení týkajúcich sa prekážky začatej veci. Utiekať sa k vnútroštátnemu právu, pokiaľ ide o určité nevyriešené otázky, by bolo v rozpore s takým vývojom.

45. Nemyslím si ani, že je správny formalistický a statický výklad pojmu „súd“ v článkoch 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II, ktorého výsledkom je automatické vylúčenie konaní na orgánoch, ktoré sa nepovažujú za „súd“ v abstraktnom zmysle slova.

46. Riešenie problému treba podľa môjho názoru nájsť v strede medzi dvoma práve opísanými možnými extrémami. Je potrebné uplatniť funkčný výklad.

47. Treba teda prijať, že o prekážku začatej veci ide v takom prípade, akým je prejednávaný, keď je zmierovacie konanie prvým povinným krokom, ktorý je potrebné uskutočniť pred podaním žaloby, a zmierovacie konanie a následné konanie na súde sa považujú za súčasť dvoch samostatných (a dopĺňajúcich sa) častí súdneho konania. Podľa môjho názoru je to jediný spôsob, ako dodržať princípy ustanovení Lugánskeho dohovoru II týkajúcich sa prekážky začatej veci, podľa ktorých vec prejedná súd, ktorý začal konať ako prvý.

48. Tvrdím preto, že nie je podstatné, či Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) predstavuje alebo nepredstavuje „súd“ v abstraktnom zmysle slova. V takej situácii, aká je predmetom prejednávanej veci, keď uvedený orgán vydáva povolenie na podanie žaloby, je kľúčové to, že konanie vedené týmto orgánom predstavuje neoddeliteľnú súčasť konania na (riadnom) súde. Podanie návrhu na Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) sa teda rovná podaniu návrhu na súd v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II.

49. V súlade s pripomienkami Komisie by som však chcel uviesť aj ďalšie kritérium: pokiaľ v zmierovacom konaní nedôjde k dohode a Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) vydá žalobcovi povolenie na podanie žaloby, na základe ktorého je oprávnený podať žalobu na súd v lehote troch mesiacov, prekážka začatej veci nastane len v prípade, že žalobca podnikol všetky potrebné kroky, ktoré musí podniknúť, aby konanie na súde pokračovalo.

50. Ďalej treba uviesť, že švajčiarska prax a právna náuka uplatňujú prevažne navrhovaný funkčný prístup a považujú začatie konania na Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) za určujúci okamih v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II.[27] Okrem toho aj High Court of Justice of England and Wales (Chancery Division) [Vrchný súd Anglicko a Wales (Oddelenie pre daňové a majetkové spory), Spojené kráľovstvo] uplatnil tento prístup vo veci týkajúcej sa Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán).[28]

51. V dôsledku toho sa preto začne konanie na súde v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II, keď sa za takých okolností ako vo veci prejednávanej vnútroštátnym súdom začne konanie na Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán). Iný prístup by systematicky znevýhodňoval účastníka, ktorý chce podať žalobu v krajine s takým systémom ako v prejednávanej veci. Mohlo by to spôsobiť problém, pokiaľ ide o rovnosť zbraní oboch účastníkov konania.

52. Na otázku vnútroštátneho súdu preto navrhujem odpovedať v tom zmysle, že v takej situácii, aká je predmetom sporu vo veci samej, v ktorej je zmierovacie konanie povinným krokom, ktorý je potrebné uskutočniť pred podaním žaloby, a zmierovacie konanie a následné konanie na súde sa považujú za súčasť dvoch samostatných častí súdneho konania, sa konanie na súde v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II začne momentom začatia zmierovacieho konania, pokiaľ žalobca podnikol všetky potrebné kroky, ktoré musí podniknúť, aby konanie na súde pokračovalo.

Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) ako „súd“?

53. V dôsledku toho nie je potrebné skúmať, či je v abstraktnej rovine možné Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán), ako ho upravuje švajčiarske občianske procesné právo, považovať za súd v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II. Nasledujúca analýza je preto len hypotetická.

54. Zatiaľ čo pani Schlömpová sa domnieva, že Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) nepredstavuje „súd“ v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II, švajčiarska vláda sa domnieva, že súd predstavuje. Pokiaľ ide o Komisiu, uvedená inštitúcia neodpovedá na túto otázku z abstraktného hľadiska vzhľadom na to, že svoje pripomienky sústreďuje len na to, či ide alebo nejde o prekážku začatej veci.

55. V tejto fáze je nevyhnutné podrobnejšie preskúmať právomoci a druhy rozhodnutí prijímaných Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán). Podľa príslušných ustanovení švajčiarskeho občianskeho súdneho poriadku existujú štyri možné spôsoby ukončenia zmierovacieho konania:[29] po prvé dohoda, ku ktorej účastníci konania dospejú,[30] má účinky záväzného rozhodnutia.[31] Po druhé – ako v prejednávanej veci – ak strany nedospejú k dohode, Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) túto skutočnosť vezme na vedomie a vydá povolenie na podanie žaloby.[32] Po tretie, pokiaľ ide o nároky nepresahujúce 2 000 švajčiarskych frankov (CHF), Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) vydá

27 Pozri KREN KOSTKIEWICZ, J.: *LugÜ (Kommentar)*. Zürich: Orell Füssli Verlag, 2015, čl. 30, bod 3; BUCHER, A., in BUCHER, A. (ed.): *Convention de Lugano*. Bâle, 2011, čl. 30, bod 4; DASSER, F., in DASSER, F., OBERHAMMER, P. (ed.): *Lugano-Übereinkommen (LugÜ)*. 2. vyd. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2011, čl. 27, bod 21; MABILLARD, R. (op. cit.), in OETIKER, CH., WEIBEL, TH.: *Basler Kommentar Lugano-Übereinkommen*. 2. vyd. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2016, čl. 30, bod 11. Pokiaľ ide o funkčný ekvivalent v nariadení č. 1215/2012, pozri FENTIMAN, R., in MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. (ed.): *Brussels I bis Regulation*. Cologne: Verlag Otto Schmidt, 2016, čl. 32, bod 6. Dotknutú otázku necháva otvorenú LEIBLE, S., in RAUSCHER, TH. (ed.): *Brüssel Ia-VO*. 4. vyd. Cologne: Verlag Otto Schmidt, 2016, čl. 29, bod 6.

28 Rozsudok zo 6. augusta 2014, Lehman Brothers Finance AG/Klaus Tschira Stiftung GmbH & Anor [2014] EWHC 2782 (Ch).

29 Pozri § 208 až § 212 Občianskeho súdneho poriadku.

30 V podobe urovnania, akceptovania alebo bezpodmienečného späťvzatia návrhu – pozri § 208 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

31 Pozri § 208 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

32 Pozri § 209 Občianskeho súdneho poriadku.

záväzný prvostupňový rozsudok.[33] A po štvrté, pokiaľ ide o nároky, ktoré vo všeobecnosti nepresahujú 5 000 CHF (t. j. v takých veciach, akou je prejednávaná), Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán) predloží účastníkom konania návrh rozsudku, ktorý sa stáva záväzným, pokiaľ účastníci voči nemu nenamietajú v lehote 20 dní.

56. Nie je síce potrebné abstraktným spôsobom vymedziť pojem „súd“ v článkoch 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II, no domnievam sa, že je ťažké odoprieť túto kvalifikáciu takému orgánu, akým je Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán), z jednoduchého dôvodu, a to že uvedený orgán, ktorý je v plnom rozsahu upravený Občianskym súdnym poriadkom, vydáva záväzné rozhodnutia.[34]

57. Lugánsky dohovor II podľa môjho názoru neobsahuje pozitívnu definíciu „súdu“ z dôvodu, že je takmer nemožné uviesť takú definíciu v strohom legislatívnom texte. Neobsahujú ju ani nariadenia č. 44/2001 a 1215/2012.

58. Pojem „súd“ v Lugánskom dohovore II sa však líši od tohto pojmu v nariadeniach č. 44/2001 a 1215/2012, keďže uvedený dohovor obsahuje článok, ktorý nemá v posledných uvedených právnych nástrojoch paralelu: článok 62 Lugánskeho dohovoru II stanovuje, že pod výrazom „súd“ sa rozumejú všetky orgány, ktorým štát viazaný týmto dohovorom priznáva právomoc vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti uvedeného dohovoru. Podľa dôvodovej správy profesora Pocara k Lugánskemu dohovoru II[35] má toto znenie článku 62 Lugánskeho dohovoru II dať pojmu „súd“ širší význam ako porovnateľné ustanovenie Lugánskeho dohovoru z roku 1988.[36] Článok Va protokolu 1[37] Lugánskeho dohovoru z roku 1988 výslovne zahrnul pod pojem „súd“ dánske, islandské a nórske správne orgány. Ako uvádza dôvodová správa profesora Pocara k Lugánskemu dohovoru II, „na rozdiel od osobitného ustanovenia článku Va protokolu I – a paralelného ustanovenia článku 62 Bruselského dohovoru I – nový článok 62 má všeobecný charakter, ktorý zahŕňa aj iné správne orgány ako doteraz“.[38]

59. Čiže teraz sa podľa Lugánskeho dohovoru II „súdy“, ktoré majú uplatňovať dohovor, určujú skôr na základe úloh, ktoré vykonávajú ako na základe ich formálnej klasifikácie vo vnútroštátnom právnom poriadku.[39] Domnievam sa síce, že cieľom článku 62 Lugánskeho dohovoru II je zahrnúť pod pojem „súd“ tieto orgány, ktoré sú v niektorých štátoch úplne mimo súdneho systému[40], nemožno však poprieť, že uvedené ustanovenie sa má vykladať široko a že členské štáty sú oprávnené určiť orgány, ktoré budú mať právomoc vo veciach patriacich do pôsobnosti Lugánskeho dohovoru II.[41]

60. V dôsledku toho tvrdím, že orgán s právomocami ako Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán), ktorý členský štát poveril výkonom súdnych funkcií, skutočne predstavuje „súd“ v zmysle článkov 27 a 30 Lugánskeho dohovoru II.

33 Pozri § 212 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

34 Určite v prvom a treťom prípade opísanom v predchádzajúcom bode, t. j. po 1., keď strany dospejú k dohode: urovnanie, akceptovanie alebo bezpodmienečné spätvzatie návrhu, ktoré je podľa § 208 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku záväzné, alebo po 2., keď nárok neprevyšuje 2 000 CHF.

35 Samozrejme, táto správa je svojou povahou dôvodová a nie je právne záväzná. Uvádza sa však na podporu tvrdení v rozhodnutiach Súdneho dvora, pozri rozsudok z 21. mája 2015, El Majdoub (C-322/14, EU:C:2015:334, bod 34), alebo v návrhoch generálnych advokátov – pozri napríklad návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jääskinen vo veci CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, poznámku pod čiarou 115).

36 Pozri dôvodovú správu profesora Pocara k Dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach podpísanému v Lugane 30. októbra 2007 (Ú. v. EÚ C 319, 2009, s. 1, bod 175).

37 O niektorých otázkach týkajúcich sa súdov, konania a vykonávania.

38 Pozri dôvodovú správu profesora Pocara, citovanú vyššie.

39 Tamže.

40 Ak nie sú, ako v prípade Schlichtungsbehörde (zmierovací orgán), nejakým spôsobom zahrnuté v súdnom systéme.

41 V dôsledku toho nie je vylúčené, že orgán, ktorý sa nepovažuje za „súd“ v rámci bruselského režimu, sa za taký považuje podľa Lugánskeho dohovoru II. Pokiaľ ide o pojem „súd“ v zmysle nariadenia č. 1215/2012, pozri rozsudok z 9. marca 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek vo veci Pula Parking (C-551/15, EU:C:2016:825, bod 68 a nasl.).

Návrh

61. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Amtsgericht Stuttgart (Okresný súd Stuttgart, Nemecko), takto:

V takej situácii, aká je predmetom sporu vo veci samej, v ktorej je zmierovacie konanie povinným krokom, ktorý je potrebné uskutočniť pred podaním žaloby, a zmierovacie konanie a následné konanie na súde sa považujú za súčasť dvoch samostatných častí súdneho konania, sa konanie na súde v zmysle článkov 27 a 30 Dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach podpísaného 30. októbra 2007, ktorý bol v mene Spoločenstva prijatý rozhodnutím Rady 2009/430/ES z 27. novembra 2008, začne momentom začatia zmierovacieho konania, pokiaľ žalobca podnikol všetky potrebné kroky, ktoré musí podniknúť, aby konanie na súde pokračovalo.